

X Theo Lippman
v.w. kunstenaar

DE TOORTS

37

AUGUSTUS 1995, 13E JAARGANG

Contactblad van het IVN

afdeling Haarlem en omstreken

IVN ZAKELIJK

"De Toorts" is het contactblad van de IVN afdeling Haarlem en omstreken.
Het IVN (Vereniging voor Natuur- en Milieuedukatie) stelt zich ten doel: Het bevorderen van natuur- en milieubesef, door het organiseren en stimuleren van edukatieve activiteiten in de ruimste zin van het woord.

Bestuur van de afdeling Haarlem en omstreken

Voorzitter

A.P. Hagens, Soestdijkstraat 30, 2012 KS Haarlem, Tel.023-312427

Secretaris

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel.023-331557

2e secretaris

Vakant

Penningmeester

Mw. C.C. Allaert, Spaarndamseweg 270 rood, 2021 KB Haarlem, Tel.023-252289

Leden:

H.P.J. van Bakel, Brederodelaan 39, 2081 CG Santpoort-Zuid, Tel.023-393507

Mw. A. Wegman, C.Koetsstraat 58, 2036 AB Haarlem, Tel.023-352224

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Coördinatoren werkgroepen:

Werkgroep Exkursies: Eric van Bakel, Tel. 023-393507

Werkgroep Publiciteit: Jan Rooymans, Tel. 023-246488

Werkgroep Groene Winkel: Cock Meijer, Tel. 023-247437

Werkgroep Kursussen: Anneke Wegman, Tel. 023-352224

Werkgroep Kinderen: Hetty van Halder, Tel. 023-246488

Werkgroep Tentoonstellingen: Jacques de Jong, Tel. 023-254941

Werkgroep "De Toorts": Theo Litjens, Tel. 023-280173

Werkgroep Lezingen: Jan-Willem van Velzen, Tel. 023-291207

Jaarbijdrage (Leden en donateurs) f 25,-

Te storten op girorekening 5007954 t.n.v. IVN-afdeling Haarlem en Omstreken.

Leden ontvangen tevens "Mens en natuur" van het landelijk IVN.

Ledenadministratie

Mw. J. de Vries, Zwitserlandstraat 82, 2034 BN Haarlem, Tel. 023-331557

Redactie van "De Toorts"

Yvonne Beerthuizen, Caroline Dijkman, Jacques de Jong, Theo Litjens

Redactieadres

Jacq. de Jong, F. Netscherstraat 18, 2024 KS Haarlem, Tel. 023-254941

Distributie van "De Toorts"

Tel. 023-263735

Inhoud

Verslag ledenvergadering	4
Eetbare en/of geneeskrachtige kruiden	7
Kinderhoek	8
De gidsencursus	10
Een nieuwe Herfst Groencursus	10
Programma Werkgroep Lezingen t/m december 1995	10
Infoavond over paddestoelen	11
Buurtgenoten	12
De Herfsttijloos <i>colle valencia</i>	13
Wijzigingen ledenbestand	14
De man, die bomen plantte...	15
Doorlooptjes - Zwam	17
"De mussen vallen dood van het dak"	17
Persberichten:	
Nationaal park i.o. Zuid Kennemerland en Pieter Vermeulen Museum	18

VAN DE REDAKTIETAFEL

Wanneer je de inhoudelijke opbouw van de Toorts bekijkt en je zou het karakter daarvan met een korte aanduiding moeten weergeven, dan zou de typering "feiten en gegevens uit de IVN-praktijk daarvoor toepasselijk zijn. Aan de hand van een paar voorbeelden kan dit worden geïllustreerd.

De Toorts bevat meestal informatie van de kant van het bestuur, van de zijde van de werkgroepen alsook agenda's voor excursies, lezingen en tentoonstellingen zowel van het IVN zelf als van gelijkgestemde organisaties.

Deze informatie is heel concreet gericht op de "dagelijkse" IVN praktijk.

Vaak neemt de redactie artikelen op die betrekking hebben op de directe waarneming van de schrijver in de natuur.

Deze waarnemingen worden meestal vastgelegd in de verhalende vorm, soms aangevuld met gegevens uit de literatuur waar eigen verworven kennis onvoldoende is. Zulke verslagen spreken ons erg aan, alleen al vanuit het besef dat we als lezers dergelijke gebeurtenissen ook zelf hadden kunnen meemaken.

In veel mindere mate worden in de Toorts bijdragen opgenomen die geheel of voor een belangrijk deel betrekking hebben op de fantasie en niet zozeer op de directe waarneming uit de praktijk. Enkele jaren geleden nam de redactie een artikel op getiteld: "De aarde is onze moeder". Dit was een verhalende, deels op de fantasie gebaseerde bewerking van een oud Indiaans gegeven. Wat treffend is in dergelijke en soortgelijke verhalen is dat ook in dit genre op zeer boeiende wijze de verbondenheid met en de interesse van de mens voor de natuur tot uiting kan worden gebracht. Producten als deze, voortspuitend uit de fantasie, kunnen evenzeer heel inspirerend zijn. In dit nummer van de Toorts is een bewerking opgenomen van een verhaal opgetekend door een Franse schrijver. Het is gebaseerd op een herinnering aan een bezigheid van zijn vader. Het verhaal demonstreert hoe een mens met veel liefde en toewijding een deel van zijn leven besteedt aan het herstel en de opbouw van een stuk natuur. Het lijkt de redactie zinnig aan bijdragen met deze strekking in toekomstige Toorts-uitgaven meer aandacht te besteden. De redactie

Kopij voor het volgende nummer inleveren uiterlijk 1 november 1995

Heel handig is het voor de Redactie als u uw ingezonden werk op een floppy aanlevert (inclusief een uitdraai van uw artikel). Tik de teksten zo eenvoudig mogelijk (platte tekst) d.w.z. maak het niet te mooi! De bewerking ervan is voor de redactie dan nog gemakkelijker.

VERSLAG

VERGADERING

Verslag van de Algemene ledenvergadering gehouden in gebouw "Ter Kleef" op 22 februari 1995

Aanwezig: 34 leden en donateurs (namenlijst bij het secretariaat).

Afwezig met bericht: Wil van Beek, Jacques de Jong, Susan Kerstholt, Jon Valkenier, Anneke Wegman.

1. Opening
Fred Hagens opent de vergadering en is blij verrast met de grote opkomst van leden en donateurs.
2. Verslag van de vergadering d.d. 12 april 1995
Tekstuele wijziging: in de 2e alinea van Jaarverslagen moet Erna worden gewijzigd in Eric.
Het verslag wordt goedgekeurd.
3. Ingekomen stukken
Fred vermeldt de ingekomen stukken. Ze liggen in de pauze ter inzage.
4. Mededelingen van het bestuur
Annelies Botschuyver heeft zich vorig jaar aangemeld als materiaal-coördinator.
5. Jaarverslagen secretariaat en werkgroepen
Jaarverslag secretariaat is aan te vragen bij secretariaat.
Werkgroep Groene Winkel: deze gaat tent aanschaffen.

Werkgroep Toorts: Theo is blij met de nieuwe bijdragen aan de Toorts van een drietal IVN-ers.
De oplage-grootte is thans 360 exemplaren per uitgave.

Werkgroep Tentoonstellingen: er zijn 7 tentoonstellingen geweest. Een tentoonstelling opzetten kost veel tijd.

Werkgroep Kinderen: Aan de excursie diersporen in de Koningshof namen ca. 70 kinderen deel.
Stagiaires gaan aan allerlei activiteiten meedoen: in het voorjaar natuurspad uitzetten, bomendag, 4 seizoens-bijeenkomsten. Er zijn ca. 5 stagiaires nodig.

Werkgroep Publiciteit: kranten plaatsen berichten niet of niet goed, met name het Haarlems Dagblad.
1 vrijwilliger en 1 stagiaire doen bomenroute.

Werkgroep Lezingen: Jan Willem prijst de medewerkers voor hun inzet.

Werkgroep Excursies: de paddestoelendag kon pas laat georganiseerd worden omdat het hoofgebouw niet beschikbaar was.

Polderdag- de deelname (200 à 300 personen) viel tegen. Voor dit jaar wordt de nieuwe naam "Spaarnwoudedag".

Totaal aantal deelnemers aan alle excursies is ter vergadering niet bekend.

Werkgroep Cursussen: de gidsencursus komt 3 à 4 maal per maand bijeen. Gestart met 27 personen en 7 docenten. Inmiddels zijn 8 deelnemers afgevallen.

6. Financieel verslag van 1994
Rente van de profit-spaarrekening is hoger dan die van de BAG-rek, n.l. 5½ procent.
(verslag aan te vragen bij secretariaat).
7. Verslag Kascommissie
De kascommissie wordt gevormd door Ronald Roorda, Erna Schreuder en Mieke Wilmerk. Namens de commissie spreekt Erna waardering uit voor de correcte en nauwkeurig bijgehouden boekhouding. De penningmeester wordt décharge verleend.
Benoeming nieuwe kascommissie: Erna verlaat na 3 jaar de commissie. Zij wordt hartelijk bedankt voor haar inzet. Nieuw gekozen lid is Marga Kuyper.
8. Bestuurssamenstelling
Anneke, Eric en Jacques stellen zich herkiesbaar. De vergadering maakt geen bezwaar.
9. Toekomstplannen van de werkgroepen
Groene Winkel: we hopen 2e Paasdag te kunnen beschikken over een plaats in Thijsse's Hof. Alle artikelen dienen voorzien te worden van eensluidende prijskaartjes. Ook opletten dat de artikelen niet te duur zijn.
Spaarnwoude dag: Theo Litjens heeft contact met molenaar van molen de Veer. Hij zal bezien waar een geschikte plek voor de Groene Winkel is.
Aan de tuin "Het Groene Hart" nemen wij niet meer deel.

Werkgroep Toorts: geprobeerd wordt de kosten van de Toorts omlaag te brengen.

Werkgroep Tentoonstellingen: gaat op de oude voet verder.

Werkgroep Kinderen: In maart wordt een oudercursus voor schoolgaande kinderen gestart. De gemeente neemt hier niet aan deel.

Werkgroep Publiciteit: Over de bomendagroute wordt een boekje uitgegeven. Berichtgeving hierover in excursieprogramma van de Toorts.

Werkgroep Excursies: knoppendag- de opzet blijft hetzelfde.
Spaarnwoudedag- activiteiten bestaan uit een fietstocht en de Hekslootpolder.
Paddestoelendag- nog onzeker, in juni volgt overleg.

Werkgroep Cursussen: Cursisten gaan meedraaien in allerlei stages. Op de bomendag verzorgen zij de excursies. Er zijn 2 groencursussen gepland; op 1 maart van dit jaar en in het najaar. Iedere cursus bestaat uit 4 avonden en 4 excursies.

10. **Bestuur**
Er wordt een brief gestuurd naar de inactieve leden. Na 1 jaar volgt een tweede brief.
Model van Stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk is binnen.
In het najaar wordt weer een open IVN-avond gehouden.

11. **Begroting 1995**
Ten onrechte is weer een jubileum-Toorts begroot. Ook speciaal opgenomen een open avond.
Diaprojector met spiegel wordt buiten de normale begroting gehouden; kosten ca. f 2.500,--. Later in het jaar beslist het bestuur over aanschaf.

12. **Rondvraag**
Theo Litjens informeert hoeveel mensen hebben gereageerd op de brief aan de inactieve leden. Dat is ca. 12%.

Loes meldt namens Clara de Jong dat de krokussen op het Vlooienveld worden vertrapt. Tevens stelt Clara voor een lespakket over bolgewassen samen te stellen voor scholen.

Cock meldt dat de gidsen die meewerken aan de Parnassia-excursie f 4,-- plus toegangskaat betalen als zij met de auto komen. Wellicht is er iets te regelen voor de gidsen.

Martin meldt dat hij monsterflesjes in de aanbieding heeft.

13. **Sluiting**
De voorzitter bedankt de aanwezigen en sluit de vergadering.

Jannie de Vries
(secretaris)

Deze, ter plaatse 150-200 cm. hoge plant die tijdens mijn vakantie op Sicilië en in het diepe zuiden van Italië, naast de klaproos en de brem, daar de flora bepaalde, is deze keer mijn onderwerp in de kruidenserie.

Het is een overblijvende plant, gewoonlijk 50-120 cm. hoog, die in een groot deel van Europa en gematigd Azië wordt aangetroffen op vochtige plaatsen, langs sloten, in zompige bossen en op vochtige weilanden.

De bloei valt in de tweede helft van de zomer, als de minuscule rozerode of witte bloempjes in dichte bij-schermen, tot tuilen verenigd, van mei tot september staan te gloriëren in het landschap. De bloemkroon is buisvormig, 5-slippig en voorzien van drie meeldraden en een stamper. De vruchtjes hebben een uit vertakte haren bestaande haarkroon. In de grond zit een stevige wortelstok met talrijke wortelvertakkingen. De stengel is rond, gegroefd en hol. Aan de stengel staan de donkergroene bladeren, verdeeld in 9 tot 21 lancetvormige tot eironde deelblaadjes.

Geschiedenis

De Echte Valeriaan is een beroemd geneeskruid met een eeuwenlange reputatie. De Romeinse schrijvers Plinius en Dioscorides beschreven haar al en adviseerden het gebruik van de plant bij duizeligheid en oogklachten. Een verklaring van de naam Valeriaan is dat deze een eerbetoon zou zijn aan keizer Publius Licinius Valerianus (253-260). Ook Hildegard von Bingen beschreef in latere jaren de plant in haar boek Physica. Valeriaan was één van de belangrijkste planten in middeleeuwse kloostertuinen. In het noorden noemde men haar Veldsurt, waarvan Wielandswurz, een benaming die nog steeds in sommige delen van Duitsland wordt gebezigd, is afgeleid. Die naam

(Echte) Valeriaan

(*Valeriana Officinalis* L.)
familie der Valerianaceae of Valeriaanachtige

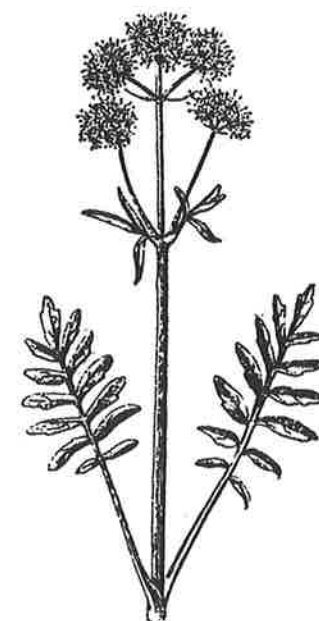
Volksnamen:
duivelsdrek, St.Joriskruid, zenuwgoed, baldriaan, katekruidwortel

Toepassingen

Valeriaanwortel wordt gebruikt voor het winnen van etherische oliën, bestemd voor de bereiding van farmaceutische preparaten en tinctuur. Vanouds heeft men Valeriaan gekweekt als artsenijplant. Na het tweede of derde jaar worden wortelstok en wortels geoogst en gedroogd. Tijdens het drogen verspreiden deze dan die zo opvallende geur, die bv. katten aantrekt. Zij beginnen te schreeuwen en kunnen soms zelfs in vervoering raken. Ratten en regenwormen graven vaak in de richting van de geurende wortels.

Valeriaanthee (bij nerveusiteit en hartkloppingen):
1 theelepel fijngchakte (jonge) wortels korte tijd laten koken met 0,25 l. water. Vijf minuten laten trekken en daarna filteren. Elke dag 2-4 kopjes.

Valeriaanthee (bij darmkrampen):
Meng gelijke delen zilverschoon, kamille, pepermunt, melisse en valeriaan en voeg aan 10 gram van dit mengsel 0,25 l. kokend water toe. Tien minuten laten trekken. 1-3 kopjes in kleine hoeveelheden verspreid over de hele dag opdrinken.

wekkend. De kalmerende werking wordt toegeschreven aan bepaalde chemische stoffen in de plant, de valepotriaten of halzuchromen, die vandaag de dag nog worden verwerkt in sommige kalmerende middelen. Maar veel van de toepassingen in de oudheid behoren nu tot het verleden. Sommige auteurs waarschuwen zelfs voor een langdurig gebruik van Valeriaan in hoge doseringen, vanwege het effect op het centrale zenuwstelsel. Naast valepotriaten komen in de plant ook looistoffen, slijm, hars, rubber, suikers en verschillende zuren voor.

Jacq. de Jong

MAAK EEN VLIEGENDE GANS:

BENODIGDHEDEN:

- dik karton
- prikpen
- stevig dun touw
- een grote kraal

WERKWIJZE:

Teken de vogeldelen over op dik karton en knip ze uit.

Prik de gaatjes in het karton op de plaats waar ze zijn aangegeven.

Je kunt de vogel mooi kleuren of schilderen, voordat je hem in elkaar gaat zetten.

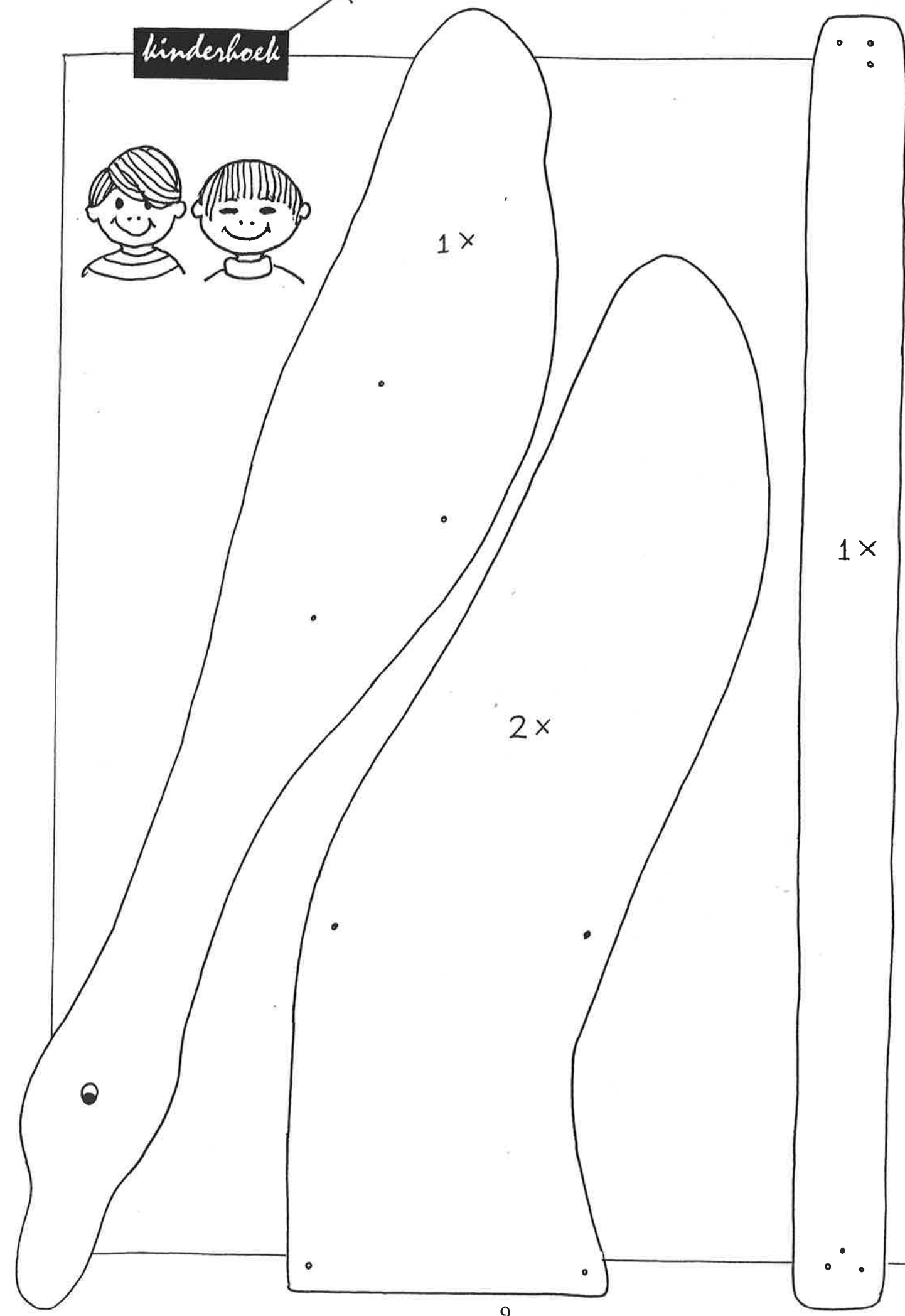
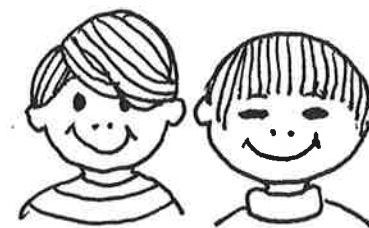
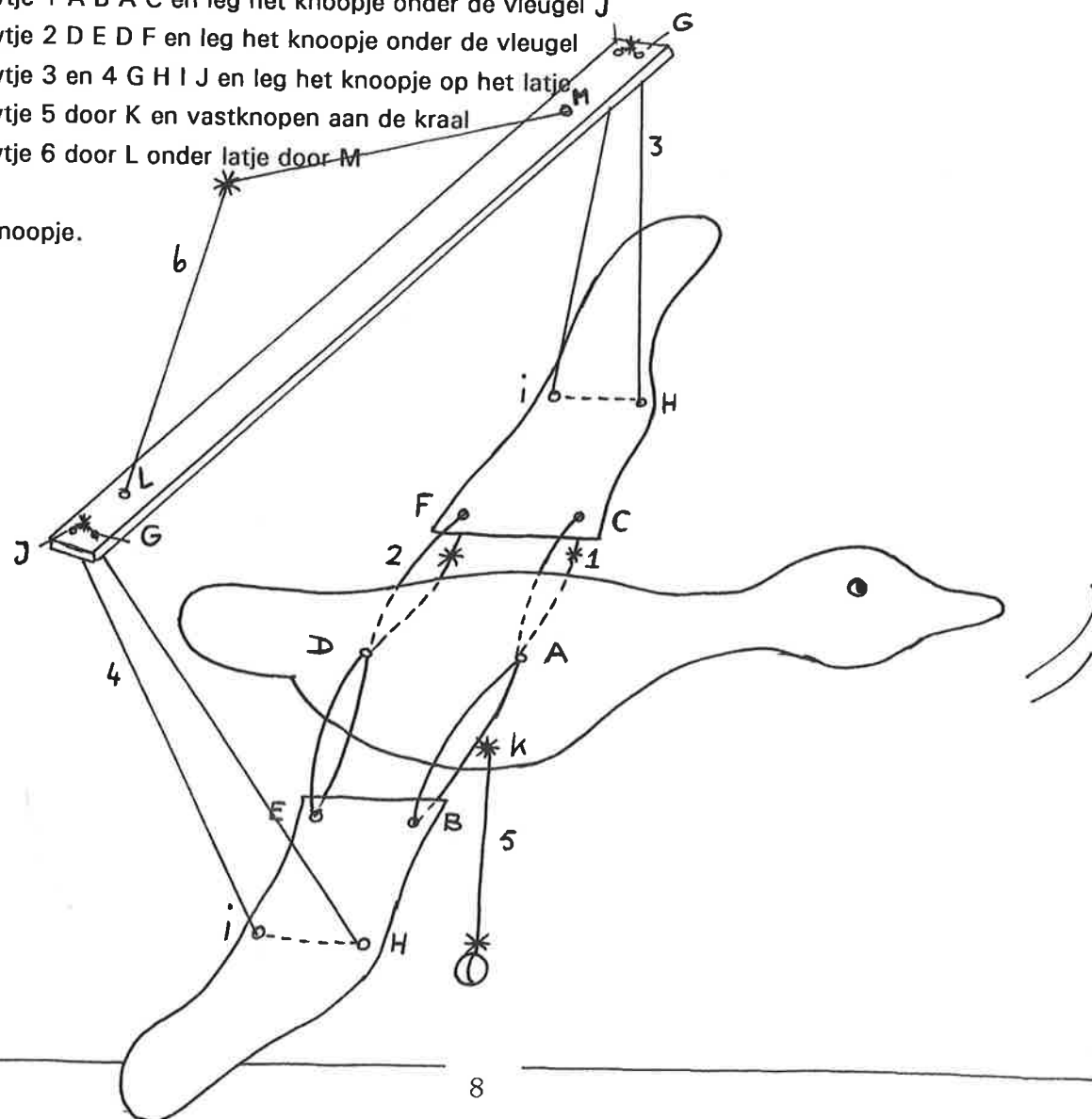
Knip de touwtjes als volgt:

- twee touwtjes van 10 centimeter (nummer 1 en nummer 2)
- twee touwtjes van 90 centimeter (nummer 3 en nummer 4)
- een touwtje van 30 centimeter (nummer 5)
- een touwtje van 60 centimeter (nummer 6)

Haal de touwtjes op de volgende manier door de gaatjes (zie tekening)::

- touwtje 1 A B A C en leg het knoopje onder de vleugel J
- touwtje 2 D E D F en leg het knoopje onder de vleugel
- touwtje 3 en 4 G H I J en leg het knoopje op het latje
- touwtje 5 door K en vastknopen aan de kraal
- touwtje 6 door L onder latje door M

* = knoopje.

De gidsenkursus, het laatste half jaar; Openbare lessen.

De laatste lessen voor de nieuwe groep gidsen staan voor de deur. Omdat door diverse omstandigheden het aantal kursisten flink is teruggelopen, hebben we voor deze laatste lessen een andere vorm gekozen.

Het worden openbare lessen voor een ieder die meer wil weten over de onderstaande onderwerpen. Natuurlijk zijn ook de kursisten die met de gidsenkursus zijn gestopt van harte welkom.

Maandag 4 september: insekten

Dinsdag 3 oktober: gallen

Dinsdag 7 november: mossen en korstmossen

De lessen starten om 20.30 uur en worden gegeven in samenwerking met de KNNV.

De kursisten hebben voor dit laatste halfjaar een eindopdracht gekregen en daarnaast kunnen ze hun 'werk' beginnen in de diverse werkgroepen.

Waar? || Zaterdag 9 december zal op feestelijke wijze de cursus worden afgesloten. U bent van harte welkom om 15.00 uur aanwezig te zijn bij de uitreiking van de diploma's.

Een nieuwe Herfst Groenkursus

Komende herfst wordt weer de traditionele herfstgroenkursus gegeven. Hoewel het thema bekend is, worden de lessen toch weer zo gevarieerd mogelijk ingevuld.

De avonden zijn:

Woensdag 20 september, 4 oktober, 18 oktober en 1 november. De onderwerpen: kringlopen (o.a. voedselkringloop met de rol van bodemdierjes daarin), paddestoelen, planten in de winter met o.a. vruchten en zaden en tenslotte dieren in de winter, met vogeltrek/wintervoeding en winterslaap. Deze lessen worden gegeven in het Natuur- en Milieucentrum Ter Kleef aan de Kleverlaan. De excursies worden de aansluitende zondagochtenden gegeven in o.a. de Amsterdamse waterleidingduinen en Duin en Kruidberg. De prijs voor deze cursus is het zelfde gebleven nl. f25,-

Leden, donateurs en andere geïnteresseerden kunnen zich opgeven bij

Anneke Wegman, Telefoon: 352224.

Aan de gidsen en aan de cursisten van de gidsencursus

Betreft: info-avond over paddestoelen

Beste IVN'er,

Nog een paar weken en de jaarlijkse paddestoelendag staat weer voor de deur. Dat betekent genieten van de veelheid aan vormen en kleuren. Maar het betekent voor veel gidsen ook een gevoel van: 'Daar weet ik veel te weinig van'. Daarom organiseren twee liefhebbers van paddestoelen - Leo van der Brugge en Jan-Willem van Velzen - een info-avond over paddestoelen.

✓ || De avond wordt gehouden op **woensdag 27 september 1995** in het **NME-centrum Ter Kleef** (Kleverlaan 9 te Haarlem), **aanvang 20.00 uur**. Vanaf 19.45 uur staat de koffie klaar. Een greep uit het programma voor deze avond:

- * bijeloof en volksverhalen
- * ontstaan van paddestoelen
- * functies van paddestoelen
- * herkennen van paddestoelen

✓ || Zondag 1 oktober om 10.00 uur zal er een aansluitende paddestoelenwandeling worden gehouden waarbij vooral het herkennen van de paddestoelen centraal staat. Tevens krijg je wat paddestoelenverhaaltjes te horen die leuk zijn om te vertellen op de paddestoelendag. We zijn er van overtuigd dat je met de informatie die je van ons krijgt (nog) makkelijker kan zwammen op de paddestoelendag! Waar?

Omdat we graag willen weten op hoeveel belangstellende IVN'ers we kunnen rekenen verzoeken we je contact op te nemen met een van ons of onderstaand strookje op te sturen.

Tot ziens op woensdag 27 september!

Leo van der Brugge
Gen. Bothastraat 91
2021 JS Haarlem
023-261584

Jan-Willem van Velzen
Struyckenlaan 5
2105 RB Heemstede
023-291207

Programma Werkgroep Lezingen t/m dec 1995

Zalencentrum Overveen, Dialezing Oostvaardersplassen

✓ || Donderdag 21 september

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en KNNV.

De heer Frans Vera, schrijver van het boek "De Oostvaardersplassen", houdt een lezing over dit schitterende natuurgebied.

Aanvang 20.00 uur, Ramplaan 108, Haarlem.

NME-centrum 'Ter Kleef', Dialezing

✓ || Dr. Jac. P. Thijsse: een 'natuurmonument'

Maandag 20 november

Elly van Meeteren en Jan-Willem van Velzen houden een lezing over dr. Jac. P. Thijsse en de natuur in Nederland. Er zullen prachtige dia's worden vertoond van het Thijsse's Hof. Maar ook natuurbescherming en natuur- en milieueducatie zullen belangrijke thema's van deze avond zijn; een eerbetoon aan een groot natuurkenner: dr. Jac. P. Thijsse.

Aanvang 20.00 uur, Kleverlaan 9, Haarlem. Zaal open om 19.30 uur

Informatie: Jan-Willem van Velzen, 023-291207

Ja, ik kom ook op de info-avond over paddestoelen.

naam

telefoon

BUURTGENOTEN

In de voorjaars-Toorts beloofde ik u een verhaal over een buurtgenoot met een sappige levensstijl en lichtelijk onappetitlijke gewoonten. Tot mijn vreugde kan ik u medelen dat deze trouwe zesvoeter ruimschoots voldoet aan beide criteria. Ik haast mij te melden dat ik geen persoonlijke ervaringen heb met dit frêle wezentje, en ik hoop dat het ook nooit zijn tenten bij mij opslaat. Aan douches en wasmachines heeft het een hekel, aangezien het beestje niet gesteld is op al te grote lichamelijke reinheid. Hoe vuiler hoe verrukkelijker, luidt het devies van de familie Anoplura. In dit artikel laat ik u meeleven met enkele verwante buurtgenoten die niets liever willen dan uw huid tot hun permanente verblijfplaats te maken. Om kort te gaan: ik vraag uw aandacht voor luizestreken.

Het eerste dat opvalt als je in de boeken iets over luizen opzoekt, is de gekmakende verdeling in soorten en ondersoorten. Allemaal voorzien van indrukwekkende Latijnse namen van enkele centimeters voor diertjes van luttele millimeters.

Om het overzichtelijk te houden beperk ik mij dan ook tot enkele soorten die zich in warmbloedig gezelschap zeer op hun gemak voelen. Elke luis behoort tot de koninklijke klasse der insekten. Het spreekt daarom vanzelf dat het dier een kop- borst- en staartstuk heeft, drie paar gelede poten en een partij voelsprieten en andere uitsteeksels. De te behandelen soorten hebben geen vleugels, die zitten alleen maar in de weg bij het rondkruipen. De oude en gerespecteerde orde der Anoplura laat lagere zoogdieren links liggen. Deze selecte groep is verdeeld in 6 families, en een ervan, de familie Pediculidae, heeft zich op de primaten gestort. Met primaten bedoelt men de halfapen, de mensapen en de mens. Alle echte luizen hebben de parasitaire levenswijze omarmd.

Ze zijn ook allemaal klein (tot 6 mm), hebben zes klompoten en stekend-zuigende monddelen. Ze komen in de kleurvarianten gelig, wittig en bruinig.

De mensenuis, voluit *Pediculus Humanus*, heeft de mens als enige voedselverschaffer uitgevonden. Het taaie rakkertje heeft een goed ontwikkelde steeksnuut met een drietal scherpe stiletten. Door het bovenste naaldje loopt het voedingskanaal, en tussen het bovenste en onderste bevindt zich het speekselkanaal.

De onderste naald eindigt in vier getande uitsteeksels, waarmee de huid wordt opengezaagd. De klompoten zijn kort en naar binnen gebogen en eindigen in grote beweeglijke klauwen. Zij leven van bloed alleen en op de mens komen zij voor in drie variëteiten: de hoofdluis, de kleepluis en de schaamluis. Dit darterle drietal heeft op het menselijk lichaam een aantal geëigende plekje voor diverse luizenissen.

De hoofdluis (1-2 mm) houdt zich gaarne op in de haardos van de schedel. Vooral de achterkant van het hoofd, de oren en de nek genieten de voorkeur, maar ook over baarden doet het dier niet moeilijk.

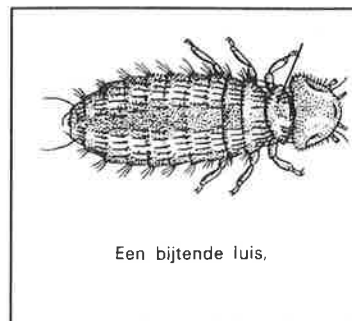
De kleepluis (2-3 mm) houdt zich op in kledingstukken die niet al te frequent worden verschoond. Het is een lichtschuw dier, dat alleen op de huid komt om bloed af te nemen. Verder leidt het een teruggetrokken leven in onderkleding die slechts sporadisch de wastobbe ziet. Een mens die zich te ruste legt in door kleepluizen bewoond beddegoed zal al spoedig merken dat onder beschutting van de duisternis zich iets kleins en 6-potigs bij hem genesteld heeft.

Op de meest intieme plekje van het menselijk lichaam heeft de schaamluis zijn stekkie gevonden. Dit 1 mm grote hummeltje is een gedrongen type en wordt in de wandeling "platje" genoemd.

Hij beweegt zich tussen de haren rond de geslachtsorganen, maar ook een dampige oksel oogst veel waardering. Er zijn zelfs ondernemende

schaamluizen waargenomen in oogwimpers en wenkbrauwen.

De levenswijze van deze aanvallige dieren kan kort samengevat worden als eentonig. Ze zijn slechts geïnteresseerd in bloed, bij voorkeur

Een bijtende luis.

minstens drie warme maaltijden per dag. Van een bruisend onderling verenigingsleven is geen sprake, luizen zijn bloedserieuze dieren. Ook over hun seksleven kan ik geen prikkelende onthullingen doen. De boeken blijven vaag over dit onderwerp, dus het kan best dat de mensenuis zich ongeslachtelijk voortplant.

En voortplanten kunnen ze! Een hoofdluismoeder legt in haar 4 weken durende leven 80 tot 100 eieren die liefdevol met een slijmachtige massa worden vastgekleefd aan een geschikte haar. Het harde ei, beter bekend als neet, is voorzien van een speciale constructie voor luchtcirculatie die door middel van een ingenieus systeem van kanalen en luchtkamers op peil wordt gehouden. De jonge luis opent na ca. 6 dagen met een heuse eitand het eitje en gaat onmiddellijk bloedbanden aan met de mens. De kleepluis legt haar 300 eieren in de plooiën van kledingstukken, die na 14 dagen uitkomen. De kleinen hebben enkele weken nodig om te vervellen en volwassen te worden. Ook de schaamluis volgt deze strategie met haar bescheiden aandeel van 40 eieren en peinst er niet over de jongen ouderlijke begeleiding te geven.

Nu zijn luizen niet zo asociaal als u denkt. Met name de kleepluis en de hoofdluis nemen niet alleen, zij geven

Een zuigende luis.

ook met opvallende gulheid. Door het boren in de tere mensenhuid met die formidabele snuit zorgen luizen voor ferme jeuk en niet te versmaden ontstekingen. Een schaamluissteek zorgt voor een 2 cm grote

vlek. Jeuk en blauwe plekken zijn zijn handelsmerk, maar verder is het dier tamelijk onschuldig: het brengt geen onsmakelijke ziekten over. De hoofd- en kleepluis grossiert in narigheid. Zo veroorzaakt de hoofdluis door zijn stekerijen hevige jeuk, en door aan de wondjes te krabben heeft de gastheer/vrouw binnen de kortste keren een stel infecties op de (luize)bol. Een zwaar beweeld menshoofd is te herkennen aan bloederige korsten en plakkerige haren. De kleepluis wil niet achterblijven en geeft zijn visitekaartje af in de vorm van een bruin verkleurde huid, de vagebondenhuid. Andere bijdragen van dit nijvere tweetal zijn: vlektyfus, pestbacillen, diverse spannende huidziekten, loopgravenkoorts en nog wat andere ongemakken. U ziet het, hun naam is klein, maar hun daden zijn groot. Dankzij de sterk verbeterde hygiëne in de laatste decennia is de mensenuis een stuk teruggedrongen en al lang geen dagelijkse verschijning meer, zoals bij onze voorouders. Die hadden vaak genoeg nog wel een luis om dood te drukken, een knapperig gebeuren waar niemand vreemd van opkeek.

Wij kijken er tegenwoordig anders tegenaan en stellen alles in het werk om ons deze buurtgenoot van het lijf te houden: je kunt je er maar beter niet in laten luizen, in geen enkel opzicht.

Yvonne Beerthuizen

Jolanda Giling

(*Colchicum Autumnale*), Leliefamilie

In deze grillige herfsttijd is het misschien wel interessant om een grillig plantje aan u voor te stellen. De Herfsttijloos houdt ontzettend veel van vochtige graslanden en siert daarom in de Alpen vele bergweiden en -dalen. In Nederland is ze vrij zeldzaam; des te verrassender is het dat ze een groenstrook binnen de Haarlemse stadsgrenzen heeft uitgezocht om haar schoonheid te tonen.

De bloemen lijken op krokussen, maar deze 'kanjers' zijn giftig. Dat is het hele plantje trouwens, maar met name de knol.

Die knol zit op zo'n 15 cm. diepte in de grond. Gedurende de winter wacht het vruchtbeginsel ondergronds de lente af. Dan groeit ze gelijktijdig met de parallelnervige bladeren omhoog. Het vruchtbeginsel groeit uit tot een doosvrucht en gaat in het voorjaar open. De kleine bruine zaden worden veelal door de wind verspreid. Ook dieren helpen een handje. Bij grazers blijven de zaden aan de hoeven kleven, maar ook mieren sjouwen er mee rond. Gedurende de zomer sterven de bladeren af en aan het eind van de ondergrondse stengel groeit een nieuwe knol.

In augustus/september produceert de plant de bloemen. Die variëren van kleur tussen zacht rose en lila. Ze hebben een lange buis en zes trechtervormige slippen. De zes helmraden zijn korter dan de kroon en hebben oranje helmstukken. De drie stijlen steken ver buiten de kroon.

Haar naam dankt de Herfsttijloos aan het ongebruikelijke jaargetijde waarin ze bloeit. Het deel 'tijloos' had ook 'tijdloos' kunnen zijn.

Zoals gezegd is de plant giftig. De verschijnselen daarvan worden meestal pas na enige tijd merkbaar: verlamming van het gehele centrale zenuwstelsel en ademstilstand. Echt dodelijk dus!! Toch wordt ze in de geneeskunde gebruikt tegen jicht, leukemie, rheuma en huidaandoeningen.

Wijzigingen LEDENBESTAND

Nieuwe leden

Dhr. H. Belt
Johannes Vermeerstraat 39 E
1071 DL Amsterdam
tel: 020- 6720810

Mw. E. Bey
2e Vooruitgangstraat 25
2032 NH Haarlem

Dhr. A. Hoetjes
A. Jacobsstraat 192
2037 PE Haarlem
tel: 363586

Mw. B. Schelberg
Koningstraat 37 A-rd
2011 TB Haarlem

J.J. Stenger
Tiranaplantsoen 113
2034 TL Haarlem
tel: 356530

Mw. P.M. Veldkamp
Koppestokstraat 29
2014 AM Haarlem
tel: 248635

Mw. T. Wohlfarth
Berkenrodestraat 22
2012 LB Haarlem
tel: 421417

Nieuwe donateurs

Dhr. G. van Haften
Leidsestraat 87
2013 XH Haarlem
tel: 328708

Mw. A.E. Meinsma-Mosthaf
O. Nassaulaan 179
2051 HN Overveen
tel: 261623

A. Th. Muller Massis
Timorstraat 22
2022 RG Haarlem
tel: 270558

Opgezegd

A. de Niet (D)
Dhr. C. Langbroek (L)
Mw. G.P.S. van Loon-Veringa (L)

Adreswijziging

Dhr. J.L. Andreae (L)
Nieuw:
Provinciënlaan 1, flat 35
2101 SM Heemstede

Mw. J. Harmelink (L)
Nieuw:
Israëlstraat 26
6591 HJ Gennep

Mw. E. Steenkamp
Nieuw:
Boshofje 8
2061 VW Bloemendaal

Overige wijzigingen

Dhr. P. Davids
Obistraat 33
2022 CE Haarlem
wordt huisgenoot lid

De man die bomen plantte...

Door: Jean Giono.

Bewerking: Marisca van der Eem.

Soms kun je je als enkeling machteloos voelen tegen de opdringende verstedelijking, de afbraak van natuur en milieu. Toch kan een individu iets zo groots scheppen, dat het bijna een wonder is. Het volgende verhaal gaat over zo'n man.

Verhaal in "ik-vorm" vertelt door de schrijver Jean Giono.

In 1913 maakte ik een voettocht door bij toeristen onbekende hoogvlakten in een zeer oud deel van de Alpen, daar waar deze de Provence indringen. Ik liep door kale, eentonige velden op een hoogte van 1200-1300 m. Er groeide niets anders dan wilde lavendel. Na 3 dagen lopen door weergaloze verlatenheid sloeg ik een kamp op naast een verlaten dorp. Sinds de vorige avond had ik geen water meer en dat moest ik dus zien te vinden. Bij een dorp moet een waterput of een bron zijn, maar hier was de bron opgedroogd. De vijf-zes verlaten huizen waren vervallen en ieder spoor van leven was verdwenen.

Het was een mooie, warme junidag maar de wind die de huizen deed kreunen en kraken verstoorde de rust.

Ik moest verder, op zoek naar water. Overal om mij heen was dorreheid en verlatenheid. In de verte zag ik iets dat op een boom leek. Toen ik er naar toe liep bleek het een herder te zijn met een dertigtal schapen die naast hem lagen te rusten op de gloeiende grond. De herder gaf me water uit zijn veldfles en nam me later mee naar zijn herdershut. Hij had een zeer diepe waterput met uitstekend water.

De man sprak weinig, hij was eenzaamheid gewend. Toch zag je dat hij vol zelfvertrouwen was. Zijn hut was opgeknapt tot een huis. Het dak was solide en de wind drong niet door de muren naar binnen. Zijn huis was netjes op orde, zijn kleding keurig schoon en versteld en hij was pas geschoren. Ik at mee van zijn heerlijke soep. Omdat het volgende dorp nog

zo'n anderhalve dag lopen was bleef ik bij hem slapen.

Na het eten haalde de herder een zak tevoorschijn en stortte de inhoud, eikels, op tafel. Heel zorgvuldig bekeek hij de eikels één voor één en scheidde de goede van de slechte. Op mijn vraag of ik hem mocht helpen, zei hij dat hij dit zelf moest doen.

De grote hoop goede eikels verdeelde hij in groepjes van 10 die ook weer één voor één werden bekeken. Toen hij 100 volmaakte, grote eikels voor zich had liggen stopte hij en ging slapen.

Ik was volledig tot rust gekomen. De volgende dag vroeg ik of ik nog een dag mocht blijven. Dat vond hij prima.

Voor hij vertrok doopte hij de zak met eikels in een emmer water. Het viel me op dat hij geen herdersstaf meenam maar een ijzeren buis. Op afstand volgde ik de herder naar de weideplaats in het dal. Daar liet hij de schapen achter onder de hoede van de hond en liep mijn richting op. Hij nodigde mij uit om met hem mee te komen, zo'n 200 meter hogerop. Daar aangekomen begon hij met de ijzeren staaf gaatjes in de bodem te steken en in elk gat legde hij een eikel waarna hij het gat weer sloot. Zo plantte hij eikels op grond waarvan hij niet wist wie de eigenaar was; dat interesseerde hem ook niet. Hij plantte daar zijn eikels met uiterste zorg.

Na het middagmaal sorteerde hij een nieuwe voorraad eikels. Na veel aandringen vertelde hij dat hij dat al drie jaar deed en er 100.000 had geplant. Daarvan waren er 20.000 opgekomen. Door diervraat en andere omstandigheden zouder er zo'n 10.000 van overblijven op een plek waar voorheen niets meer was. Terwijl ik hem zo zat te bekijken vroeg ik mij af hoe oud hij was. "55 jaar", zei hij. Hij heette Elzéard Bouffier. Na het overlijden van zijn vrouw en zoon had hij de eenzaamheid gezocht als herder en omdat hij toch niets beters te doen had, was hij begonnen met het planten van bomen omdat

hij zag dat het land kapot ging door gebrek aan bomen.

In zijn tuin was hij aan het experimenteren met beuken en hij was van plan berken te planten in de dalen waar een zekere vochtigheid aanwezig was. Ik was diep onder de indruk toen ik de volgende morgen verder trok.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog dacht ik totaal niet meer aan de herder. Ik had wel wat anders aan mijn hoofd. Na de oorlog had ik behoefte aan zuivere lucht, aan eenzaamheid. Als vanzelf ging ik weer terug naar de Alpen. Het land was hetzelfde maar het leek of er een grijze nevel over hing. Ik had zoveel mannen zien sterven en omdat ik de herder al oud had gevonden, dacht ik dat hij wel overleden zou zijn. Maar hij was blakend gezond en was van beroep veranderd. Hij had, op vier na, zijn schapen weggedaan omdat zij een gevaar waren voor zijn nieuwe aanplant. Hij bezat nu een 100 tal bijenkorven. Van de oorlog had hij niets gemerkt en was gewoon doorgegaan met bomen planten.

De eiken van 1910 waren nu hoger dan hij en ik. Het was indrukwekkend om door het woud te lopen dat door deze man was geschapen. Zijn experiment met de beuken was gelukt, tot waar mijn oog rijkte zag ik beuken, hoog tot mijn schouder. In de dalen waar hij water vermoedde had hij berken geplant op het moment dat ik in Verdun vocht.

Zonder ophouden, dwangmatig, was hij doorgegaan met bomen planten, dag na dag, jaar na jaar.

Het had een kettingreactie veroorzaakt: ik zag weer beekjes stromen waar een mensenleven slechts droogte was geweest.

Zaden, door de wind aangevoerd, ontkiemden. Maar de verandering ging zo langzaam dat het bijna niet opviel. Jagers die de bergen introkken dachten dat de jonge aanplant een speling van de natuur was. Daarom bemoeide niemand zich ermee. Niemand dacht dat het de herder was die de schepper van de ontluikende natuur was.

Vanaf 1920 heb ik Elzéard Bouffier ieder jaar opgezocht. Nooit versagde of twijfelde hij, ondanks grote tegenslagen en mislukkingen. De 10.000 esdoorns die hij in een jaar plantte gingen allemaal dood. In 1933 kreeg hij bezoek van een stomverbaasde houtvester. Die vertelde hem dat

het voor het eerst was dat er zomaar een woud was ontstaan. Hij waarschuwde de herder voorzichtig te zijn met vuur. Omdat hij nu beuken wilde planten in een nieuw gebied, zo'n 12 km. verder, verliet hij zijn hut om op de nieuwe plek een huis te bouwen.

In 1935 kwam er een overheidsdelegatie het natuurlijke woud inspecteren. Zij werden verleid door de schoonheid van het woud en brachten het onder Staatsbosbeheer.

Een van de delegatieleden, een houtvester, was een vriend van mij en hem vertelde ik het mysterie. Samen gingen wij naar Bouffier. Over hellingen met bomen die kaal waren toen ik er voor het eerst doortrok. De houtvester stelde 3 andere houtvesters aan om over het woud te waken. Ook de Tweede Wereldoorlog voltrok zich buiten Bouffier om. Nog dagelijks ging zijn scheppend werk door.

In 1945 ging ik met de bus terug, op zoek naar Bouffier. Ik herkende het landschap niet meer waar ik met de bus doorreed. Verlaten dorpjes waren weer bewoond, de winden waren zacht en brachten heerlijke geuren mee.

Er was weer water in de beken en bronnen. De bossen hielden het gesmolten sneeuwwater weer vast. De hoop was teruggekeerd in het gebied, de mensen zagen weer mogelijkheden om daar een bestaan op te bouwen, het werd weer een goede plek om te leven. Akkers met gerst en rogge stonden in bloei, het gras kleurde de dalen groen.

Als ik bedenk dat een enkele man, met niet meer dan zijn eigen fysieke en morele hulpbronnen, voldoende is geweest om dit land van belofte uit de woestenij te doen verrijzen, vind ik dat, ondanks alles, het mensdom iets bewonderenswaardig heeft. Diep respect heb ik voor de boer die dit werk tot een goed einde wist te brengen.

In 1947 is Elzéard Bouffier in vrede gestorven.

Dit verhaal heeft Jean Giono geschapen n.a.v. een jeugdherfinnering aan zijn vader die altijd eikels bij zich had en die overal op strategische plekken plantte in de hoop het landschap daarmee te verfraaien.

Zwam

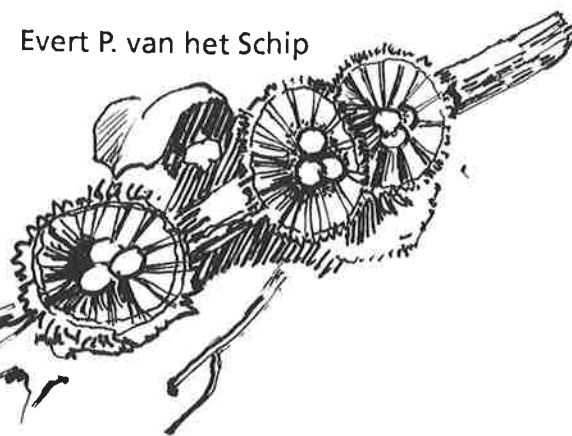
In mijn paddestoelenboek staat: zeldzaam. Je kijkt naar het plaatje; nou ja, 'n mens kan niet alles hebben.

We doen een hoop moeite om een beetje "natuur" in Nederland te maken. Koeien grazen op het eiland van Rolvers in de AWD. Op het Paardekerkhof lopen prachtige schapen, Tesselaars. Dode bomen blijven liggen; een bron van leven voor schimmels en kevers en alles wat op een houtje bijt of zich erin verstoppt. De houtversnipperaar verhardt de paden met een dek van spaanders. Dat houdt het pad vrij van kruiden, rot langzaam weg en levert zo een ietwat gekunsteld aandeel in de cirkel van leven en dood. Je glibbert er een beetje op als het lang geregend heeft.

Soms gebeurt er een wonder. Dan blijkt zo'n houtpad een ideaal tehuis voor dat zeldzame plaatje uit je paddestoelenboek: het "nestzwammetje". Ze zijn klein en grijsig wit, niet groter dan een stuiver. Minuscule pannetjes met een dun wittig vliesje. Als dat vliesje verdroogt en openbarst zitten er wel tot acht mini-eitjes in. Die bolletjes spatten er uit als er een regendruppel op valt. Kleine ronde stuifballetjes, die bij de minste aanraking miljoenen onzichtbare sporen de lucht in sproeien.

Nestzwammetjes. Eind november zijn ze weer weg. Onder het houtpad lopen de lange, witte draden.

Evert P. van het Schip

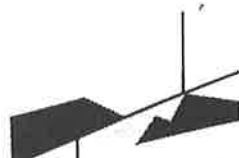
"de mussen vallen dood van het dak"

Als het eens erg warm is, plegen we wel te zeggen dat de "mussen dood van het dak vallen". Dat gezegde gebruiken we klakkeloos, zonder ons te realiseren wat we eigenlijk zeggen. Enige argwaan dienen we namelijk toch te gaan koesteren wanneer we beseffen dat mussen takkenzitters zijn en dus, als ze dat overkomt, eerder dood van een tak, dan van het dak zullen vallen.... En ja, het gezegde wordt dan ook steevast verkeerd gebezigd: niet de mussen, maar de MOSSEN vallen bij aanhoudend droog en warm weer wel eens van het dak! Deze uitdrukking dateert uit de tijd dat, meer dan nu, huizen en boerderijen een rieten dak droegen. Door de weersomstandigheden verging na verloop van tijd de bovenste rietlaag en kregen mossen vrij spel. En als de ondergrond dan erg droog werd, konden die mossen wel eens "dood van het dak vallen..."

PERSBERICHT

Vlinders in Nationaal Park Zuid-Kennemerland Vlinderzomer

Nationaal Park i.o. zuid kennemerland

In het Nationaal Park Zuid-Kennemerland staat de zomer van 1995 in het teken van Vlinders in de Duinen. Het bezoekerscentrum exposeert van mei tot en met augustus de tentoonstelling "Vlinders in de duinen". Naast deze tentoonstelling vinden er diverse activiteiten plaats waarbij vlinders centraal staan.

Na de zomervacantie vindt nog een excursie plaats, welke nader zal worden vastgesteld. Nadere informatie is te verkrijgen bij de beheerder van het bezoekerscentrum De Kennemerduinen, Monique de Haan, 023-257653.

PERSBERICHT

Pieter Vermeulen Museum CENTRUM VOOR NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIE

STENEN IN DE STAD.

"Stenen in de stad", ja natuurlijk, niets bijzonders zult u denken. Maar wie goed kijkt zal ontdekken dat er heel veel verschillende soorten stenen in de stad gebruikt worden. De tentoonstelling "STENEN IN DE STAD", gemaakt door Natuurmuseum Nijmegen, gaat in op de herkomst van stenen die in de stedenbouw worden gebruikt. De expositie is van 4 juni t/m 27 september in het Pieter Vermeulen Museum te bezichtigen.

Verder is er door het Pieter Vermeulen Museum een fietsroute door de gemeente Velsen gemaakt langs plaatsen waar natuursteen gebruikt is. Er bestaat de mogelijkheid om de route op verschillende punten af te korten, zodat er mogelijkheden zijn voor een route van ca. 8 km, 13 km, 21 km en voor de echte liefhebber 32 km. De route voert langs alle woonkernen van de gemeente Velsen ten zuiden van het Noordzeekanaal. Op 31 verschillende plaatsen staan we even stil bij het steengebruik, o.a. bij de Zuidpier, het postkantoor en Beekestijn. Het boekje met de beschrijving is vanaf 4 juni bij het Pieter Vermeulen Museum te koop.

Vleermuizen in Nederland.

Van 6 oktober 1995 t/m 4 januari 1996 is de tentoonstelling VLEERMUIZEN IN NEDERLAND in het Pieter Vermeulen Museum te bezichtigen.

Deze speelse tentoonstelling is gemaakt voor kinderen van 7 tot 12 jaar, maar ook volwassenen kunnen nog heel wat wijzer worden over deze tamelijk onbekende zoogdieren.

Pieter Vermeulen Museum
Moerbergplantsoen 20
1972 XG IJmuiden
Tel.: 02550-36726

Openingstijden: Ma t/m vrij: 9.30 - 17.00 uur
Eerste zondag van de maand 11.00 - 17.00 uur

Exkursieprogramma Najaar 1995

Vereniging voor Natuur- en Milieueducatie, afdeling Haarlem en omstreken
Secretariaat: Mw. J. de Vries, Tel. 023-331557

Roofvogelexcursie

Zondag 27 augustus, Amsterdamse Waterleidingduinen.

I.s.m. Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.
Vertrek: 11.00 uur, ingang Panneland, Vogelenzangse Duinweg, Vogelenzang.
Duur: ± 3 uur. Toegangskaat verplicht. Kijker aanbevolen.
Informatie: Eric van Bakel, 023-393507.

Rondleiding Landgoed Waterland

Zondag 17 september.

Vertrek: 14.00 uur, ingang Rijksweg, Velsen-Zuid.
Duur: 2 uur. Informatie: Mieke Wilmink, 023-287528.

Dialezing Oostvaardersplassen

Donderdag 21 september, Zalencentrum Overveen.

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en KNNV.
De ontwikkeling van een kleimoeras van internationale waarde, gepresenteerd door Drs. Frans Vera.
Aanvang: 20.00 uur. Zalencentrum Ramplaan 108, Haarlem.
(Bereikbaar met belbus 9, 2 maal per uur).

Kinderexcursie Diersporén

Zondag 24 september, Koningshof.

Voor kinderen van 4 t/m 9 jaar. Ouders gaan niet mee.
Vertrek: 11.00 uur, parkeerplaats achter ingang Duinlustweg, Overveen.
Duur: 1,5 uur. Informatie: Emmy v/d Wiel, 023-246723.

Paddestoelendag, Landgoed Elswout.

Zondag 8 oktober.

Jaarlijks evenement over de wereld van schimmels en paddestoelen.
Vanuit het Grote Huis te bezoeken van 10.30 tot 16.00 uur.
- Dialezing van 30 minuten; aanvang ieder heel uur van 11.00 tot 15.00 uur.
- Paddestoelenexcursie van 1,5 uur, direkt na afloop van de dialezingen.
- Om 13.30 uur is er een speciale Jac. P. Thijsse paddestoelenexcursie verzorgd door de KNNV.
- Speciale kinderexcursie langs het kabouterpad, enkel voor kinderen van 4 t/m 9 jaar. Ouders gaan niet mee. Vertrek na iedere dialezing, maar niet om 15.00 uur. Het kabouterpad kan ook op eigen gelegenheid worden gevolgd.
- Tentoonstelling en video presentatie over paddestoelen.
- De Groene Winkel van het IVN is de hele dag aanwezig.
Voor deelname aan de excursie kunnen gratis kaartjes worden gereserveerd bij de informatiestand.
Entree Elswout via het Poortgebouw aan de Elswoutlaan, Overveen.
Toegangskaat verplicht. Informatie: Erna Schreuder, 023-314647.

Deelname aan de activiteiten is gratis. Voor eventuele toegangskaarten dient men zelf te zorgen. Aanmelden voor de activiteiten is niet nodig! Behalve als anders staat aangegeven. De activiteiten gaan altijd door! Bij de activiteiten zijn honden niet toegestaan! Om parkeeroverlast op de terreinen te voorkomen, wordt men verzocht om gebruik te maken van de fiets of het openbaar vervoer.

Excursie Vogeltrek, Bloemendaal aan Zee.

Zondag 15 oktober.

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland.

Vertrek: 8.00 uur; Kop Zeeweg, Bloemendaal aan Zee.

Duur: 2 uur, kijker meenemen.

Informatie: Eric van Bakel, 023-393507.

Kinderexcursie bomen, haarlemmerhout.

Zondag 15 oktober.

Voor kinderen van 4 t/m 9 jaar. Ouders gaan niet mee.

Vertrek: 11.00 uur; Ingang kinderboerderij, Haarlemmerhout, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Hetty van Halder, 023-246488.

Weidevogelexcursie, Hekslootpolder.

Zondag 22 oktober.

I.s.m. de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland en Vereniging Behoud de Hekslootpolder.

Vertrek: 8.00 uur; Hoek Vondelweg/Spaarndamseweg, Haarlem.

Duur: 2,5 uur. Kijker meenemen. Informatie: Fred Hagens, 023-312427.

Herfstexcursie Amsterdamse Waterleidingduinen.

Zondag 29 oktober.

Vertrek: 11.00 uur; Ingang Panneland, Vogelenzangseduinweg, Vogelenzang.

Duur: 2 uur. Toegangskaart verplicht.

Informatie: Leo v/d Brugge, 023-261584.

Herfstexcursie Landgoederen Leyduin-Oud Woestduin-Vinkeduin.

Zondag 12 november.

Vertrek: 10.30 uur; Parkeerplaats Manpadslaan, Vogelenzang.

Duur: 2 uur. Informatie: Jan Willem van Velzen, 023-291207.

Dialezing Jac.P.Thijssse.

Dinsdag 14 november, NMC Ter Kleef.

Dr. Jac.P.Thijssse "een natuurmonument" is de volledige titel van de presentatie van onze kersverse Werkgroep Lezingen.

Aanvang: 20.00 uur; Kantine NMC Ter Kleef, Kleverlaan 9, Haarlem.

Kinderexcursie bomen, haarlemmerhout.

Zondag 17 december.

Voor kinderen van 4 t/m 9 jaar. Ouders gaan niet mee.

Vertrek: 11.00 uur; Ingang kinderboerderij, Haarlemmerhout, Haarlem.

Duur: 1,5 uur. Informatie: Hetty van Halder, 023-246488.

Rondleidingen Thijssse's Hof

Iedere eerste zondag in de maand. Niet in augustus.

Georganiseerd door medewerkers van de Hof en gidsen van het IVN.

Vertrek: 14.00 uur, ingang Mollaan, Bloemendaal.

*20 blz 10
Maandag 20 Nov.
J.W. van Velzen bellen*